

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

GRUNDLAGD AF

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

FRITHIOF HELLBERG

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: JOHAN NORDLING.

Eva Sack och hennes

DET BORDE EJ saknas unga flickor med lifligt intresse för hus och hem i våra dagar, så talrika som de undervisningsanstalter äro, hvilkas specialitet just består i att förbereda den

ANDRA MÅ gärna utbilda kvinnan till en politikens och det sociala arbetets framtidskraft, jag ämnar hålla mig till den begränsade plats vi kalla hemmets område — så ungefär sade Eva Sack, då hon lämnade mig det nytryckta prospektet om Benninge hemskola vid Strängnäs, för att jag skulle skriva om dess blifvande verksamhet för Iduns läsekrets.

Flitiga arbetare hålla nu som bäst på med att avsluta uppförandet af den synnerligen väl inredda byggnad, som om ett par månader skall mottaga unga kvinnor för genomgående af den första husmoderskursen där.

Angående skolan, som öppnas den 1 juni i år, kan jag ju endast meddela den tilltänkta arbetsmetoden, om dess grundläggarna vill jag dock orda litet utförligare, då jag följt hennes rätt skiftande öden, sedan vi båda voro barn och grannar, boende på hvar sin vackra sörmlandsherrgård.

Bergshammar, det sackiska gamla fideikommisset, är en sådan där egendom, som förbinder nutiden med en svunnen tid.

Den, som älskar att låta tystnade röster tala, har rika tillfällen därtill i Bergshammars bibliotek och arkiv, där ett, snart sagdt, outtömligt material finnes i brevsamlingar och dagboksanteckningar. Ellen Fries sade också en gång, att hon på ingen svensk herrgård funnit en sådan rikedom däraf. I "Svenska adelns familjelif" har hon också återgifvit mycket af Bergshammarslitteraturen.

Här uppväxte Eva Sack, och under de ekar och lindar, den Eva Sack, som lefde i 1700-talets början, här planterat, hade den senare Eva Sack sin lekstuga, där vi under glada barndomsdagar brukade laga mat i den mest näpna spis för att sedan inbjuda "de stora" på "lille-middag".

Då måltiden var slut, diskades helt ordentligt och kökshanddukarna, väfda af lekstugans härskarinnor, tvättades och hängdes mellan träden att torka.

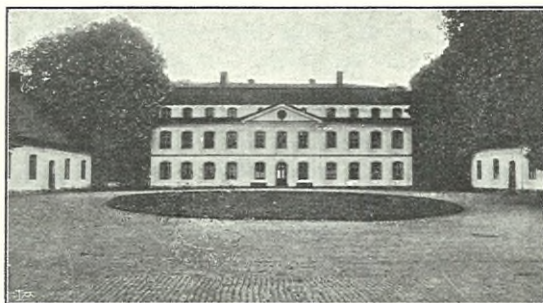
Om somrarna hölls syskola vid Bergshammar, då de underhafvandes barn samlades i en stor obegagnad salong, där Eva var deras läro- och tuktomästare. Inga märkdukar och ingen virkning fick förekomma, att lappa gammalt, fälla nytt och sticka ullstrumpor, därmed sysselsattes flickorna.

Till belöning släppte Eva stundom lös sin diktarfantasi och berättade spännande historier om gamla tider för de lyssnande statbarnen.

För en tjugo år sedan var det inte alls så vanligt som nu att nästan alla flickor tänkte på att bli något, som det heter, och allra minst, det måste jag erkänna, tänkte någon, att den så konservativt uppfostrade Eva Sack umgicks med dylika planer.

Då lifvets allvar snart nog trädde henne till mötes i sin ej minst tunga form, då tog hon i

BERGSHAMMAR.

nya verksamhetsfält.

unga, i lifvet utträdande kvinnan för husmoderskallet. I nedanstående artikel gör läsaren bekantskap med ledarinnan af en nygrundad sådan skola, som öppnas med sommarens ingång.

med glatt mod för att bana sig en väg igenom lifvet. Jag vill särskildt understryka orden *gladt mod*, ty deras innebörd har varit den häfstång, som mer än en gång hjälpt henne genom svårigheter, det vet jag. Hon genomgick först den tekniska och sedan den konstindustriella skolan i Stockholm och kom därefter till Handarbetets vänner som extra ordinarie biträde, men som där var föga utsikt för henne till mer själfständig verksamhet, ingick hon kompanjonskap med en skånsk vän, och dessa två unga flickor öppnade en hemslöjdsbod i Malmö. När deras förlag var inköpt, voro också pengarna slut, och som ett minne från den tiden kvarstår, hur de med ängsliga blickar spanade ut genom fönstren efter en kund för att få pengar till mat. Det var i alla fall duktiga flickor!

Efter fyra år hade de kommit så långt, att de fått en präktig ny bod vid en af stadens största gator, en ateljé för undervisning samt en rätt betydande export af spånkorgar; men ett knog var det ofta under svårigheter. Korgmakarne strejkade, så att stora order fingo gå tillbaka, och de kände det ofta kinkigt nog att reda ut förhållandena.

Då några år gått, kom ett erbjudande till Eva Sack från den kända stora hufvudstadsaffären K. M. Lundberg om en utmärkt plats, som hon genast antog, och då firman sedermera blef Nordiska kompaniet, stannade hon kvar och förestod antikvitetsafdelningen, reste flere gånger utomlands för studier och uppköp af dyrbara gamla saker.

År 1905 blef direktisplatsen på Handarbetets vänner ledig, och nu återkom hon dit, denna gång ej som extra ordinarie biträde, och det var med stor saknad Eva Sack år 1907, tvingad af en allvarlig sjukdom, lämnade sina "vänner".

Den rena landtluften därute på Bergshammar och lugnet i broderns trefna hem återgaf dock efter några månader hennes spänstiga fysik hälsa och kraft. Men sjukdomstiden hade ej varit betydelslös. Under den mognade en gammal, tidtals förgäten älsklingstanke, och med sin kända energi lät ej Eva Sack tanken förinna, utan började arbeta för dess genomförande.

När man vuxit upp på landet, får man sin blick alldeles särskildt skärpt att iakttaga det sätt, hvar på en husmor vårdar eller vanvårdar sitt hem; man kommer där i nära beröring med sina grannar. Vid första steget inom ett enkelt landthem ser man vissa grunddrag blottade

hos en husmor, som där styr och ställer. På landet har kvinnan mer än i städerna sin arbetsvärld förlagd uteslutande till hemmet, mer sällan ges tillfällen till arbetsförtjänst därutom. Måhända har man oturen att göra sitt besök en stökdag, men jag vågar påstå, att man ändå kan ställa sin diagnos någorlunda rätt, ty man kan stöka stökigt eller med en viss ordning, men denna ordning fordrar i hvarje arbetsgren kunskap, och den telas mångenstädes och inom alla samhällsklasser. I arbetarhemmen kommer bristen mer till synes, allt hänger där på husmodern, och inga andra krafter finnas där, som skyla öfver briserna.

Sedan sin barndom har Eva Sack med egna ögon studerat detta, och hon har alltid längtat efter tillfälle att få bli en hjälp för unga kvinnors utbildning i hemsysslors utöfande.

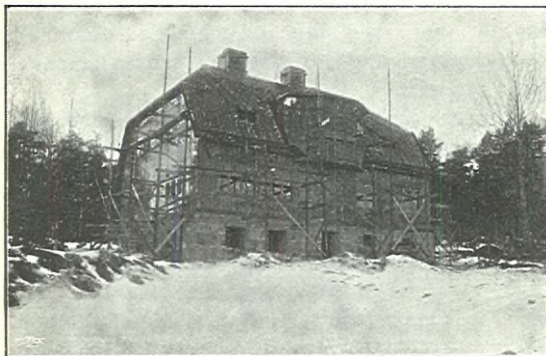
Nu står hon målet nära, då hennes med så stort intresse uppförda Hemskola snart skall mottaga den första lilla skaran kvinnliga elever. Det är meningen att flickor från olika samhällsklasser här skola mötas till gemensamt uppfostrande arbete. I en härlig natur med barrskog på ena sidan och Mälaren på den andra ligger Benninge 15 minuters väg från den idylliska staden Strängnäs. Mycket goda lärarekrafter stå vid sidan af Eva Sack själf, och man vågar hoppas af den opröfvade skolan ett godt resultat.

Inom skolan komma tills vidare endast 6 flickor att mottagas och blir priset för inackordering och undervisning 75 kr. pr månad. I Strängnäs kan bostad erhållas till billigt pris och kan elevantalet ökas med 9 flickor till, som dagligen få gå ut till skolan och delta i undervisningen samt äta middag och två mellanmål där. Priset blir då 35 kr. pr månad för utom skolan boende.

Undervisning skall lämnas först och främst i alla till ett hems vårdande hörande sysslor, och lärometoden blir naturligtvis att under sakkunnig ledning utföra desamma. I hälso-lära och barnavård komma dessutom föreläsningar att anordnas en gång i veckan.

Eva Sacks mening med denna skola är tvåfaldig: först och främst att meddela åt de unga en kunskap på det område, som för kvinnan i alla tider varit och blir det närmast liggande: hemmets, för det andra: meddela denna kunskap så, att arbetet inom hemmet blir värderadt efter förtjänst. Det kommer säkert att få sin särskilda betydelse att flickor ur olika samhällsklasser där mötas. Man kan lättare rättvist bedöma sin tjänarinns arbete, då man själf pröfvat att utföra detsamma, och ett samarbete i en dylik utbildningsskola bör rätt väsentligt bidra till ett godt samförstånd i en framtid mella de kvinnliga krafter, som måste vara i verksamhet för att göra hemmet till en ordningens och trefnadens boning.

JULIA SVEDELIUS f. VON HEIJNE.

HEMSKOLAN UNDER UPPFÖRANDE.

SIGURD AGRELL:

KÄRLEKSVISA.

AF MÅNSKENSMEK är min kärlek,
af nattens glittrande dagg,
af fjärilsvingar, som sargats
på nyponrosknoppens tagg. —
I luftens stillhet sväfva
ett minnes ljufhet och agg.

Min kära var älfkungens dotter. —
Af spindelväf hennes dräkt
var tvunnen och snöhvitt, fjunmjuk,
den lekte i nattvindens fläkt.
De guldgula lockarnas lenhet
af blåklockshufva var täckt.

Vid grodornas kvällsång om våren
vi vandrade hand i hand,
vi drogo bland liljekonvaljer
längs bäckens sorlande strand. —
I äppelblommen vi sofvo
på jättarnas trädgårdsland.

Af månskensmek var vår kärlek,
af nattens glittrande dagg,
af fjärilsvingar, som rörde
vid nyponrosknoppens tagg. —
I luftens stillhet sväfva
ett minnes ljufhet och agg.

Några skolpojks- och studentminnen från Fyris strand

i glad oordning upptecknade af Manasse.

V.

Sista skolåret.

OSCAR ARPI lämnade oss efter nedre sjätte i händerna på den man, som vi helst skulle önskat till ledare ända upp till studentexamen, och som vi genom treårig bekantskap som lärare i tyska lärt att se upp till, beundra och älska som få. Han blef emellertid kallad till rektor vid ett högre allmänt läroverk i Norrland, hvarifrån han dock sent omsider efter trenne femårsperioder vände åter till sin första kärlek, till Fyris' strand. Och så saknad öfver hela linjen, i alla klasser, har väl ingen varit som allas våran egen käre August.

Hvarför ska man först efter döden — inte

kunna få höra, hvad ens lärjungar känt för en och tyckt om en.

Det var inte en, som icke i dig såg idealet för den sanne skolfuxen: kunnig, sträng, rättvis, glad, förstklassig pedagog, godhjärtad och först och sist blick för ungdomen med alla dess konstigheter, fantasier och svagheter.

Ja, ännu i somras efter tjuogoett år, när jag satt nere i Harzgebirge och underhöll mig på riktigt hygglig tyska med en tysk artilleri-öfverste i ett ganska kvistigt spösmål, kommo tacksamhetens tankar öfver mig och jag tänkte: "Det där har Schaggen lärt mig!" —

Han gjorde oss till studenter i tyska, som man jämte botaniken kastade ifrån sig i sjätte öfre, och så stodo vi ensamma i två långa år utan det där afundsvärda kamratliga stödet från lärarsidan, som jag nu efteråt tycker skulle vara nödvändigt för att kunna hålla ut på skolbänken med alla sina missgrepp och sin då för tiden åtminstone öfverlastning af för lifvet onödigt skräp som latinskrifning hemma, åtta timmar latin i veckan och Norbecks dogmatik m. m., i stället för utvidgad undervisning i de moderna språken och statskunskap och undervisning i geografi och modern historia ända fram till studentexamen. För att visa, hur vansinnigt det ännu för tjuo år tillbaka var ställt härmed uppe i Uppsala, ber jag blott som en liten parentes få påpeka, att man efter femte klassen ej mer hörde talas om ett så härligt ämne som geografi, vare sig fysiskt eller historiskt sedt — att åtminstone jag och mina jämnåriga studentkamrater aldrig läste ett ord historia efter 1815, och att man slutade skriva tyska i femman för att sedan i två år, två timmar i veckan, endast genom läsning af språket hålla sina kunskaper uppe till husbehof och så plötsligt sättas ned för att aflägga skriftligt prof till studentexamen, sedan man naturligtvis förlorat både nödvändig träning och grammatikaliska kunskaper. Det gällde då att sätta i praktik det gamla goda ordspråket: "Kunskap är, hvad man har kvar, när man glömt, hvad man lärt sig!"

Det är en alldeles speciell egendomlig känsla, när det börjar lida in i april sista året i skolan. Det är samma högtidliga stämning öfver högsta klassens ynglingar som en het tryckande solskensdag före ett stort åskväder. Man vet, att blixten skall komma, och mänskligt att döma skall den ju också träffa någon. Nog känner man i luften, att en och annan är mer mottaglig för en katastrof, men blixten kan ju också slå ner, där man minst väntar det, bland dem, som känna sig som mest säkra, och det är den förkänslan, som gör stämningen ibland rent af hemsk. I långa rader vandra de förlästa och bleka pojkarne fram och åter på Ågatan och ute i Flusterpromenaden i den he-

DOCENTEN
AUGUST SCHAGER-
STRÖM.

Uppsalaskolpojkarne förklarade gunstling i medio af 1880-talet.

REKTOR
MANFRED MUSTAFA
FLODERUS.

Uppsala högre allmänna läroverks dugande styresman vid samma tid.

Verkligt nöje
bereder det att taga på sig

Victoria
hängan

Tillskrifning och sammansättningen af de olika delarna är utförd så omsorgsfullt, att belåtenhet är gifven, om rätta storleken väljes. Försäljes i finare skoaffärer öfverallt samt tillverkas af
LUDVIG TRAUOGOTT, STOCKHOLM.

taste diskussion om, hvilka svenska ämnen, som möjligen skulle kunna komma i fråga vid den snart stundande skrifningen.

"Hansaförbundets betydelse för de tre nordiska länderna kommer alldeles säkert upp!" yttrar lille B., som om han själf bestämt ämnen och med en min, som om han vore minst ecklesiastikminister, där han med långa steg och pincenezen nedtryckt på den finniga näsan söker hålla jämna steg med de långbenta kamraterna.

"Ja, jag tar ett allmänt ämne: det är alltid räddningsplankan!" afbryter den lugne, rödblommige och föga nervöse eller förläste Gunnar. "Det kan ju hvem som helst ge sig in på."

Vi andra, mera osäkra, gå tysta, bärande på vår hemlighet, vissheten om en säker undergång, men andaktsfullt och girigt lyssnande till de modigare kamraternas visdomsord. "Tänk om vi skulle få följderna af slaget vid Nördlingen."

"Åh de ä' ju omöjligt! Det hade vi ju här omdagen i profskrifningen."

"Ja, det har väl hänt förut, tänk 84, när alla skrefvo om Stagnelius, därför att samma ämne förekommit fjorton dagar förut vid profvet."

På återvägen genom staden ha leden vuxit. A- och B-klasserna, som i årtal aldrig tittat åt hvarandra, gå i broderlig förening och känna varmt och medlidsamt för hvarandra.

Man passerar Kungsängsgatan, gör halt i hörnet af Bredgränd, där man omringas, beskådas och beundras af en skock andra- och tredje-klassister, under det man väntar på en företagsam kamrat, som gått in på Möllersvärdstryckeri för att höra, om det inte kommit något telegram från Stockholm angående dagen för skrifningarna. Han kommer snart tillbaka, ser ansträngd nedstämd ut, ruskar på hufvudet och yttrar endast kort och godt som Faust i första akten: "Intet!"

Skaran drifver vidare, följd af en svans pigga skolflickor i slynåren och ute på gatan en svärm skolpojkar i de lägre klasserna.

I S:t Eriks gränd stöter man plötsligt på den lille vänlige lektorn-professorn. Han ler, hälsar vänligt, biter sig i läppen, benen slå som små trumpinnar i den knaggliga gatläggningen, så stannar han, ser efter oss, vi stanna också, då lafsar han vidare, men slår plötsligt helt om, börjar vifta med käppen och får inom en sekund hela skaran rundt omkring sig. Med en snedblick genom glasögonen mot ett fjärran, mycket obestämdt mål och en liten inledande kort hostning säger han endast: "Underrättelsen från Stockholm kom nyss till rektor. Vi skrifver den 16:de april, åtta dar om måndag."

Som en bomb, en blix från klar himmel slogo hans ord ned ibland oss. Först blef det alldeles tyst, så flögo mössorna af till afsked, och nästan utan ett "god afton" till hvarandra skingras kamraterna som agnar för vinden ut på Luthagen, upp genom hvalivet till Fjärdingen, öfver Dombron och S:t Persgatan, ned i Svartbäcken och förbi Gillet och Ågatan ut i Kungsängen, hvar och en hem till sitt lilla kyffe för att "plugga" — på *hvad* — ja, det visste man ej, på *allt*, man läst, lärt, glömt, aldrig kunnat, hoppat öfver, slarfvat med i åtta år i alla ämnen, räknadt från världens skapelse allt intill tiden för telefonens upptäckande.

I ett brokigt oordnad virrvarr dansade allt för en — årtal, namn, definitioner, undantag, axiomer, logaritmer, kyrkofäder, maxima och minima, korollarier, saffiska versfötter och franska starka verb, tills man med gråten i halsen var färdig att kasta "eländet" öfver bord vid

upptäckten af alla brister, alla gapande luckor. Och om allt detta skulle man nu skrifva den 16:de endast med tillhjälp af en dåligt formerad blyertspenna och ett gult hamppappersark.

Länge brann lampan den natten, och när man ändligen stöflade till kojs och klockan slagit ett flere gånger, låg hela mitt skolbibliotek på skrifbordet, och jag hade utan någon som helst plan i glad följd hunnit dra igenom "stora" Odhner, Pallin, Cornelius kyrkohistoria, Horatius Oder första boken, franska och engelska grammatikan, fjärde, femte och sjätte boken i Livius, logiken och antropologien, utan att, när jag som vanligt väcktes klockan sex om morgonen vid ljudet af Kristinas klocka, ha mera behållning än den mest brännande hufvudvärk och omöjlighet att uppfatta någonting af morgontimmarnes undervisning i matematik. —

Klockan slog half åtta på morgonen den 16:de april. Den sedvanliga morgonbönen hade varit inställd, och öfver den grågula högtids-salen uppe i läroverket hvilade en speciell dager, åstadkommen genom stora blå gardiner, som på ena sidan helt och hållet täckte rutorna. Med vederbörligt afstånd från hvarandra voro fyrkantiga bord placerade med nummer som på vanliga fångar, men namnet under som vanliga dödliga utan skavank anstår. En karaffin vatten, ett glas, papper och penna, se där den enkla, kända utstyrseln.

Sedan hvar och en funnit sin "stupstock", ett hastigt upprop för kontroll ägt rum och dörrarna slagits igen af vaktmästar Andersson med en min, värdig en kejslerlig öfverceremoni-mästare, trädde "Muffe", skolans rektor, fram efter att ha tagit en ordentlig pris snus, putsar nasus, påtager pincenezen och visar under djup tystnad det stora hemlighetsfulla fruktade kuvertet med ecklesiastikdepartementets ännu obrutna sigill på baksidan, så ett snitt af pappersknifven och det hemska ögonblicket, uppläsningen af ämnena, begynner.

Vid kungörandet af första ämnet lyser "Grisens" ansikte som förklaradt. Det är ett gammalt testamentligt ämne, och "Grisen" har alltid trott sig vara en blifvande stor teolog, studerar både grekiska och hebreiska. men hans hastiga, sludrande målföre lofvar icke mycket från predikstolen, inte ens i den mest undagömda kapellvrå i utkanterna.

Alla öfriga se dystra, väntansfulla ut och deras ansikten förvandlas till misströstan både efter andra och tredje ämnet, det ena ett historiskt från gammalgrekiska tiden. Vid nummer fyra skingras de tunga molnen en smula, en och annan ser fänigt leende ut genom fönstren; han tror sig ha funnit *sitt* halmstrå i nöden, men hans anletsdrag förvidras snart, rent krampaktigt. Han skulle så gärna *vilja kunna* skrifva en lång utförlig afhandling i detta ämne, om han bara *just nu* i det viktiga ögonblicket haft en aning om, hvar Nilen rinner upp, *hur* den rinner, om den har några tillflöden, hvad dessa heta och hvar "hela basket" sedan rinner ut i för ett haf.

Ämnet heter nämligen rysligt enkelt: "Om Nilen och dess bifloder."

Troligen hade nog alla abiturienterna med kärlek kastat sig i Nilens armar, dansat nedför katarakterna, kilat förbi Kartum och Kairo och gladeligen slungat sig med ett mångarmadt delta ut i Medelhafvet, och alla hade nog lyckats med både vackra och goda beskrifningar.

Men nu hade ecklesiastikdepartementet alls inte tänkt på, att geografi var ett sedan fyra år glömdt, öfvergifvet och föraktadt ämne, och så kommer det och fordrar, att man ska förvandla stenar till bröd och vatten till vin.

Hvad blef följden? Jo, summa två gapade

öfver betet, af hvilka den ene sväljde kroken och kom aldrig upp i muntliga examen.

Det går plötsligt ett sorl genom salen och allas anleten stråla i lycksalig glädje. Rektor har nämligen läst upp ett ämne så lydande: "Följderna af slaget vid Nördlingen" — alltså precis samma ämne, som vi vid profskrifningen fjorton dagar förut lyckligen absolverat!

Med en nervös ifver och fullständigt döföra för lydelsen af de följande uppsatserna kastade man sig öfver sin räddande ängel och hade redan efter en timme kommit på god väg, då den lille snälle glasögonklädde lektorn-professorn plötsligt inträder mörk i hågen, blek i hyn, upplåter sin bergslagsmun och talar med ljudlig sopranstämma. "Det har kommit telegrafisk order från Stockholm, att alla som förut skrifvit ämnet om Nördlingen, underkännas utan förskoning, om det skulle visa sig någon likhet mellan deras bägge skripta." Tablå! Det var nog mången som hade sitt senaste skriptum i färskt minne, och nu gällde det att glömma detta och skrifva på inspiration.

Ordern hade kommit just med anledning af det ofvan omtalade Stagneliusfallet från 84, men den hade ingen verkan, ty ehuru alla i sina mer eller mindre lyckade uppsatser visste omtala, att Gustaf Horn flydde och hertig Bernhard af Weimar blef tillfångatagen under slagets gång, så klarade vi "Nördlingar" oss allesamma, om också ett par med blesyrer i form af ett svagt approbatur med ett stort frågetecken efter. —

Kärlek.

VÅR NOVELLISTIK lider ej brist på goda kvinnliga pennor, men få äga den från sentimentalitet fria känslighet, den uppfattningens själfullhet och sinens mjuka böjning, som förf:n af nedanstående skiss. Det här behandlade motivet är visserligen en gammal historia — men så förhåller det sig med allt allmänmänskligt; innerligheten och allvaret, hvarmed skildringen är gjord, ger den em. lertid dess värde.

SÅ HADE månen lyst, växande och aftagande, med sitt silfverkalla löje, så hade den daggvåta markens fullmåttade dotter slagit honom till möte kväll efter kväll under hans brådsande gång mot samma mål: det gula huset därnere i strandbukten. Alltjämt i samma skälfvande, tvingande längtan, samma omättligen, brännande begär, alltjämt med samma bild för själens hungerblick: hon.

Overklig som en dimbild i aftonskymmet dök hennes gestalt upp vid en krökning af vägen. Med en spänstig ansträngning att öka stegens snabbhet stod han i nästa sekund invid henne, slöt henne intill sig, i samma ständigt nya, bäfvande sällhetsförnimmelse af hennes kropp närhet, såg med ständigt samma druckenhet in i de halfslutna drömtunga ögonen.

"Åh du, du! Att jag ska behöfva vara skild ifrån dig en enda sekund af det här korta jordelivvet. Magda, känner du inte, att du är min, att du tillhört mig från tidernas början?"

"Och ändå tillhör du en annan?" En lidelsefull blix sköt fram ur tränadsjunklet.

"Tillhör? — Hvad ha yttre band att betyda? En gycklande slump, som för två omaka varelser samman, det är lifvets ironi, men hvad har det med den stora kärleken att göra. När jag inte är i din närhet, lefver jag inte, jag går omkring som en själlös kropp... det är bara tomhet och leda omkring mig. Du," hans ögon lyste emot henne som brinnande ljus. "Hur har du kunnat väcka allt detta till lif inom mig? Du trollkvinna, jag skulle vilja ta

Barngarderoben är en svensk upplaga af den enda i utlandet existerande tidningen i denna bransch och står i förbindelse med kontinentens förnämsta barnklädersaffärer och erhåller från dem rikhaltiga mönster till allt hvad som hör en välförsedd barngarderob till. Tidningen är också tongivande på sitt område samt utgifves på flere språk och i kolossala upplagor.

Barngarderoben

Pris för helt år 3 kr., half år 1: 60 kr.
Lösnummer 30 öre.

Barngarderoben utkommer med ett rikhaltigt illustrerad nummer i mån., åtföljdt af en dubbelsidig mönsterbilaga med en mängd tillklippningsmönster. Den bör sålunda blifva af ofantligt värde för hvarje moder, helst som den därjämte lämnar henne en god hjälp med barnens sysseletande, och gifver mer än tillräcklig ersättning för prenumerationspriset.

Två pristagarinnor i den internationella skönhets täflingen.

MISS IVY LILIAN CLOSE. FÖRSTA PRISTAGARINNA I ENGLAND.

MISS VIOLET HOOD. FÖRSTA PRISTAGARINNA I CANADA.

DE TVÅ typiska anglosachsiska skönheter, hvilkas bilder vi här meddela, äro Englands och dess stora systerland på andra sidan Atlanten Canadas svar på frågan: "hvem är världens skönaste kvinna?" I England har en af den stora dagliga tidningen Daily Mirror, som ledt täflingen,

tillsatt jury af tio personer efter lång granskning bland 15,000 täflande tilldelat miss Ivy Lilian Close sitt första pris, som hon efter porträttet att döma tyckes vara väl förtjänt af. Som Canadas skönaste kvinna har proklamerats den 25-åriga miss Violet Hood från Nova Scotia.

dig bort till en plats utom världen, där ingenting fanns utom vi två — och vår kärlek.

"Vi två och vår kärlek," hon smög sig upp emot honom och där låg en smekning i det sätt, hvarpå hon eftersade orden.

Så överklig var honom ständigt vägen tillbaka från dessa heta lyckomöten, till det han kallade sitt hem. Det var som om han ej haft fast mark under fötterna, i en drömsvindel gick han, lemmarna matta, hjärnan tom, men hela själen ljusfylld af en sällhetskänsla utan gräns.

Vid hemmets port svann denna känsla för den plågande tanken på ett par vakna ögon. Så fort han trädde öfver sängkammarröskeln mötte de honom, icke egentligen förebrående, endast stelt spörjande, hvarför lämnade de honom ej i ro? Hvad hade han att skaffa med denna kyliga, färglösa, blodlösa lifsskugga, som världen kallade hans hustru? Med hvad rätt föll den öfver hans väg? Var icke solen till för alla, som älskade den? Var det icke ett af moralens bud att rätta begångna fel och förseelser, hans äktenskap var en förseelse. Hvem vågade säga att det ej var hans plikt att rätta den förseelsen? En gång, innan han mognat till insikt af sitt väsens kraf, hade han fångslats af den spröda rosenfägring, som nämnes maidenflush. Efter gammalt recept på ljuf kvinna hade han valt hustru, gjort sig en föreställning om lycka och för sent insett att den var utan lif. En undergifven hustru hade han bekommit, icke mer. Sin jungfrufägring och — barnen hade hon gifvit honom, det var allt. Aldrig hade han blifvit varm i hennes armar,

APRIL.

En liten visa att gnola om våren.

Upp, skiftande blå april, du som leter med
sol och skogar, fjöck och skenar och hagelbyar, lef och raka, hur
hårt du vill! Men låt skenarna akta sädten, säg den fjöck, att hon
skenar brödden, allt som sprisar fröslödet och stull! Präi din sol öfver
trädens kronor, öfver ditt regn öfver gräset löpna, hjälps det regn, som
nu blir till, glada, stråkande blå april!

Fride Landst.

aldrig för en sekund förlorat sig i en lyckokänsla öfver förnuftets begrepp, hvardaglig som en lugn höstdag utan solljus hade deras samlefnad varit. Ett bekvämt och omhuldadt hem ägde han ju, ingenting att förargas öfver, aldrig en sviken omsorg, mat i rätt tid, stoppade strumpor, isydda knappar, hela den yttre mekaniken i lag, men för öfrigt grå, ändlös tomhet. I omedveten åtrå lefde han ett tyst ensamt lif vid sidan af en främmande kvinna. Dagar kunde gå utan att de talade med hvarandra mer än några få intetsägande ord. Ibland såg han ett uttryck i hennes blick, som på något sätt brydde honom. En gång böjde hon sig med ovan impuls öfver hans stol och tryckte en kyss på hans hår. På hans förvånade ögonkast, svarade hon sakta:

"Ditt hår börjar gråna."

Det gick som en köldvåg igenom honom.

"Ja," svarade han sträfft, "vi bli gamla."

Hon hörde den dolda förebräelsen i hans ton, det var som om han tillagt: och bakom oss ligger ett tomt och glädjelöst lif. Och hon vek skyggt undan, hon förstod ju sedan länge att hon ej mäktat ge honom det han kräfde, och hon led därunder tyst och hjälplöst.

Ty hon älskade honom, men hennes kärlek låg som kärnan i nöten under ett hårdt skal, ingen bröt det och hon kunde icke frigöra sig själf.

Och så kom den stora kärleken i hans väg. Hon såg den fylla hans ögon, som än lyste feberaktiga, än förlorade sig i drömtöcken. Då han smög sig bort kväll efter kväll, läste hon den i hans väsens oro, och då han långt efter

Skönhet är makt.

För hvarje dam torde det vara af största intresse att taga kännedom om sättet för en rationell hudvård. Detta tillfälle gifves i de värdefulla praktiska råd som erhållas uti vår stora bok afhandlande **Skönhetens hemlighet**. Boken erhålles gratis och franko. Tillskrif oss i dag.

Parfymeri Louise,
— Stockholm. —

midnatt återvände, låg den som ett flackande sken öfver hans drag.

Hon förstod, att hon förlorat det hon aldrig ägt, och hon led till döds.

Och en afton, då han efter kvällsvarden som vanligt tog sin hatt, ställde hon sig i hans väg. Hon hade föresatt sig det, hon ville tala ut.

“Är det något du vill?” frågade han liknöjdt.

Men den gamla vanmakten grep henne på nytt, intet af det hon ville säga kom öfver hennes läppar.

“Kunde du inte bli hemma?” mumlade hon försagd.

“Hvarför det?” Hans ton var iskall.

“Vi få aldrig ro att tala med hvarann.”

Något som ett löje drog öfver hans läppar.

“Ha vi någonting att säga då?”

Hon skälfde till för hånet och hyn blef en skiftning blekare. Det var som om hon i tankarna vridit på orden och kämpat för att få dem fram, medan tungan var som fastlödd, slutligen lyckades hon forma dem till en fråga, den lät stel och mekanisk, som om själen, den pinade, darrande själen ej varit med.

“Hvarför tog du mig till hustru, Elof?”

Han skrattade till, högt och bittert. “Hvarför, ja hvarför? Jag kunde ju fråga tillbaka: hvarför tog du mig till man? Man vet ingenting, ser ingenting, förstår ingenting, och handlar därefter... och sen... ja sen får man hela lifvet till helvetesstraff.”

“Elof!” Hennes stämma bröt sig. “Har du varit så olycklig med mig?”

“Olycklig! Nej bevars!” Det kom nu ett plötsligt begär efter hänsynslöshet öfver honom. “Ingenting har jag varit med dig, du har inte gifvit mitt lif det ringaste innehåll. Som två främmande personer ha vi gått vid hvarandras sida nu i åtta år.”

“Och nu?” Hon talade som en sömngångerska. “Nu har ditt lif fått innehåll?”

“Ja,” svarade han kort och hårdt.

Det var som om hennes blick brustit, läpparna hvitnade i en häftig darrning.

“Jag ska inte vara i vägen för dig,” sade hon tonlöst och gick hastigt inåt rummet.

Han såg skyggt efter henne. Det var någonting så plågsamt hjälplöst i hennes hållning, den tunna gestalten tycktes liksom falla ihop.

Men det kunde icke hjälpas, bäst att de kommo på det klara med hvarandra.

Och mera feberjagad än någonsin skyndade han den kända vägen till det mål, som tankarna redan i förväg hunnit.

Det mörknade till oväder, men han gaf ej akt därpå. Månen var bortskymd af en tung molnvägg, vågorna kommo stormpiskade mot stranden, gula löf sletos af björkarna, men han såg blott ett rum fylldt af lampljus, en älskad varelses närhet och all lifvets sol.

Redan på förstubron kom hon honom till mötes, fastän de första tunga regndropparna föllo på hennes hufvud.

Han lyfte henne i sina armar och sprang snabbt in från det utbrytande ovädet.

“Så,” sade han, “nu äro vi i paradiset, och nu ska vi plåna ut hela lifvet, utom denna stund.”

Hon skrattade lågt till och lade med en kelen rörelse armarna om hans hals.

“Ja,” svarade hon, “de stunder, som varit ska vi plåna ut, då bli de, som kommer, alltid lika nya.”

“Det bli de ändå. Vår kärlek kan inte åldras. Och hädanefter får ingenting skilja oss åt. De yttre hinder, som stått i vägen för oss, bryter jag ned, Magda!”

Det lyst till i de mörka ögonen, fingrarna lekte lena och hvita med hans hår.

“Säg mig, Elof, är du viss på att din hustru

aldrig har älskat dig? Jag har så svårt att tänka mig en sådan möjlighet.”

“Åh, du kära, hvad du är söt! Nej du, lika gärna kan du fråga om vatten kan brinna. Hon kommer att lefva sitt lif som hittills, utan koloriten af en enda hel och stark känsla. Kanske att försyndelsen mot det vedertagna för en kort tid kan gräma henne, det är alltsammans.”

“Så hålla vi fast och låta stormen rasa därute!” Hon sprang upp spänstig som en fjäder och sträckte upp de hvita armarna liksom i åkallan.

“Nu är jag din Hebe, Elof.” Hon hämtade en vinkaraff och fyllde två glas, höjde det ena och såg honom i ögonen med en bländande blick.

“För lifvets fulla hela lycka, Elof!”

“Ja för den, Magda.” Han drack henne till och tömde glaset i ett enda drag, så slungade han det.

“Ur det får ingen dricka mer.”

“Krossad lycka,” mumlade hon, men läpparna lög och hon smög sig upp mot hans famn, och i lidelsens hela förglömmelse slöt han henne i sina armar.

Men i den ljumma höstsolens morgonljus stodo följande dag två stilla mänskobarn vid strandbrädden, där stormtrötta vågor flämtande häfde sig.

Hon såg ut öfver den blanka fjärden med ljusmåttad blick.

“Nu lämnar du mig aldrig mer,” sade hon, och det var triumf i tonfallet.

“Aldrig!” svarade han fast. —

Det låg på ett stenkasts afstånd någonting obestämbar bortå vid vasskanten, halft i vattnet, som satte det i rörelse och halft på land.

“Är det en människa?” Hon ryste till för tanken.

De gingo fram till platsen, det var en kvinna.

Elof böjde sig ned öfver henne och hans drag stelnade i skräck.

Hans hustru!

Tunnt, smärtvridet, med brustna blickar stirrade det hvita ansiktet emot honom, all lifvets och dödens ångest låg däröfver.

Han sjönk maktlös ned bredvid den döda och hans lemmar började skälfva.

Nästan mekaniskt tog han det stela hufvudet mellan sina händer. Tankarna sökte förvirrade en hållpunkt, och med ens ringde hennes sista ord i hans öron:

“Jag skall inte vara i vägen för dig, Elof.” Därför hade hon gjort det!

Af kärlek?

Långsamt såg han upp från den döda kvinnan till den lefvande.

Och medan han såg, förvandlades hon inför hans åsyn, det guldröda håret stack som ett ondt i hans ögon, de röda läpparna plågade honom som en giftig färg, blickarnas glans var tigrerym.

Som samvetsskulden stod hon där skälfvande i sin uselhet.

“Elof, kom härifrån!” hviskade hon tonlöst.

Hans blick träffade henne lik en åskvigg.

“Gå!” bröt det i ett skri öfver hans läppar, och han böjde sig ned öfver sin döda hustru i en förtviflan, som skar likt ett svärd genom hans själ.

SIGRID ELMBLAD.

FRU ANNA PALME-DUTT.

Något om de engelska suffragetterna.

FRU ANNA PALME-DUTT är en inom rösträttsintresserade kretsar i England för sitt lifliga intresse och aktiva deltagande i det politiska lifvet mycket känd dam, som nu under sitt besök i Stockholm begagnat tillfället att i en föredragsserie ge en allsidig skildring af kvinnans och kvinnosakens ställning i England. Fru Dutt, som bekant svenska, ehuru sedan sitt giftermål för närmare 20 år tillbaka bosatt i Cambridge, har ur sin rika personliga erfarenhet en mängd intressanta upplysningar och detaljer att delge sina åhörare, samtidigt med att hon söker ge den rätta synvinkel, ur hvilken engelska förhållanden böra bedömas. Då det af det vidlyftiga materialet särskildt torde vara de mycket omtalade suffragetternas kamp, som har aktualitetens intresse, ha vi, med stöd delvis af fru Dutts föredrag, velat ge en kort öfversikt af denna egendomliga och så ytterst olika bedömda fas af våra dagars kvinnorörelse.

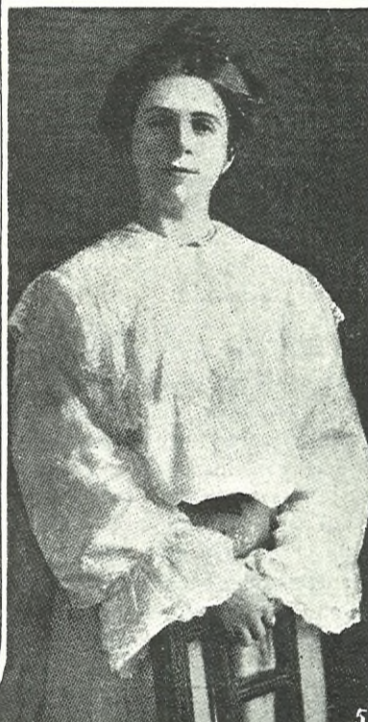
OM SUFFRAGETTERNA — namnet uppkommet ur det engelska *suffrage* = rösträtt — och deras strid för ernående af den rösträtt, landet med den liberala regeringen i spetsen så hårdnackadt nekar dem, har nog länge gällt hvad Macaulay berättar om hertigens af Marlborough bekännelse inför drottning Anna, att om “sanningen kommit fram”, så ha säkert smugit sig in “många lögners därjämte”. De engelska tidningarnas redogörelser — och via dem ha vi ju haft vår klokskap — ha varit färglagda för att behaga “the man in the street” och tillrättalagda för den allmänna opinionens morgonté. Och så ha kvinnorna i “National Women’s Social and Political Union” och “Women’s Freedom League”, de två grupper, som sköta den hårdhändta agitationen, förefallit icke blott repulsiva, hvilket gör mindre, men farliga för rörelsens slutliga framgång i England och i andra land, hvad där gör mera.

Den historiska förutsättningen för detta spontana uppflammande af kvinnlig energi är sextio års hopplös rösträttsstrid. Under dessa år hade man med uppvaktningar, resolutioner och petitioner icke ens hunnit till att få fram rösträttsbilden till votering i parlamentet, trots att den varit uppe tjogtals gånger. I år har det som bekant för första gången kommit till votering, ett framsteg, trots det att det reella resultatet blef ingenting. Det var då några energifyllda och saken hängifna kvinnor hösten år 1906 togo

LUZERN

o Förmäm vistelseort under sommaren. o
G:D HOTEL NATIONAL

Härligaste läge vid Vierwaldstättersjön.
Rum från 4 kr. • Ill. prospekt gratis.
Telegramadress: “National”.

första steget på den nya vägen. Detta gjordes antagligen i desperation, men sedan man funnit, att här är sannerligen den enda rätta taktiken, har man satt obstruktionen i formligt system. Enligt fru Dutt äro de tillvägagångssätt, af hvilka man använder sig, fyra. Det första är spridandet af ströskrifter. Väg nummer två är att försöka intränga i de mest misshagliga ministrarnas bostäder för att få dem till tals ansikte mot ansikte. Nr:is 1, 3, 7 och 8 af våra bilder äro scener från dylika tillfällen, medan bild 6 är tagen från ett demonstrationståg i Hyde Park. En annan taktik är att vid valmöten och andra politiska möten högt affordra talaren ett uttalande om hans ställning till kvinnans rösträttskamp. Båda dessa sätt att demonstrera utsetta deltagarinnorna för att komma i direkt kontakt med rättvisan. Ett par hundra arresteringar ha nog sammanlagdt ägt rum, de flesta vid det ryktbara uppträdet i parlamentet. Bild 10 visar fyra suffragetter, som efter uttjänadt straff lämna fängelset Holloway, där det för öfrigt göres kort process med dem.

Mest effektivt, därför att det skadar och irriterar den nuvarande liberala regeringen mest, är det fjärde sättet: att vid alla fyllnadsval kraftigt motarbeta regeringskandidaten. Ett bevis på att rörelsen vinner terräng är, att uppsätet vid ett flertal tillfällen lyckats. På bilderna 2 och 9 se vi situationer från det mycket omtalade fyllnadsvalet i Peckham, som helt nyligen ägt rum. Den gamla energiska damen på bild 4 är mrs Despard, en af rörelsens ledarinnor och en af dess främsta vältalare. Miss Annie Kenney (5) en annan af dess kända figurer, är en ung f. d. fabriksflicka, som gjort sig bemärkt för sitt hängifna arbete och som redan flere gånger varit i fängelse. Men hon liksom kamraterna tyckes ha den outtröttlighet, som leder till seger.

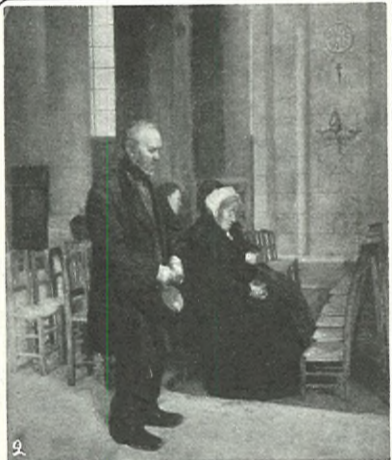

CARL WILHELMSON
VÄSTKUSTENS MÅLARE

Några konturer för Idun
af Otto Lundh.

KONSTNÄRSFÖRBUNDET har i dagarne öppnat en utställning härstädes, i hvilken äfven västkustens ypperlige skildrare i färger, Carl Wilhelmson, deltagar med några dukar. Det är som ett apropå härtill vi meddela en uppsats om den utmärkte konstnären jämte reproduktioner af ett antal af hans konstverk.

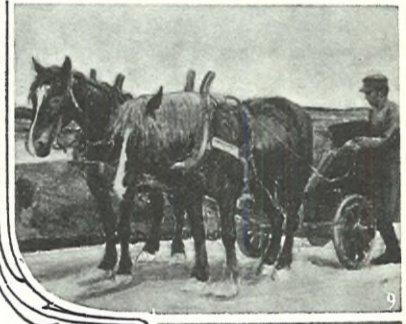

DET ÄR EN GRÅ ruskvinterdag i Göteborg. En dag, då en mjölkvit, mjölfin, genomträngande "Londonfog" silar kring våta gator, där människorna ha brådt att komma hem med sina paraplyer och klafsande galoscher, medan stackare, som inga ha, kuta i väg med uppslagen krage. Doft mullrar då och då ett hjulpar genom dimman, en automobil varnar ärgsligt, spårvagnarna trefva sig långsamt fram med täta, ljudande smällar.

Men uppe på Valand glömmar man lätt ruskvädret utanför. Ty häruppe skapar en konstnär sin egen värld, i hvilken han också kan införa andra till glömska af tillfälligheterna och sig själfva. Här har Carl Wilhelmson sin ateljé och sin skola; i den förra arbetar han själf sträfsamt och oförtrutet med kol och pensel att tolka det lif, han ägnar sitt studium och sin kärlek, och då han lägger sin egen palett åt sidan, är det oftast för att i elevateljén bredvid leda en rådvill hand, öppna en blick för linjens och färgens sköna hemlighet. Många äro de unga talanger, som fått sitt konstnärskaps grundval lagd på Valand, såväl af Wilhelmson som af Carl Larsson, på den tid denne inne-

hade "profes-
Midt under
ring mellan stil-
skildrade motiv
väderbitna män-
karg västkust.

suren" i fråga.
en stilla vand-
la sedda och
af arbetsböjda
niskor och af
natur, som Carl

Wilhelmsons trägna mästartehand fäst på duken, kan det plötsligt glimma sol ner genom takets glas, det blir ett varmt skimmer öfver föremålen och interiören ler i vårlig lycka...

Wilhelmsons af allvarliga löften och intentioner inaugurerade arbetsdag börjar i nittio-talets gryning, medan åttioalets lifsgrubbel och problematiska syn på tingen ännu ligger som en vemodigt dröjande mist öfver lifvet. Den unge konstnären arbetar allvarligt och trumpet som den som satt handen till plojen och icke ser sig om. Och då han lämnar ifrån sig sina verk med vissa mellanrum, spåras alltid i dem den växande talangen, men plöjaren vet sin gång och de steg han skall taga och rusar icke. Därute under läroåren i Paris har han bevarat i troget minne och sikte den värld, som är hans uppgift och mål att tolka, och världsstadens syner blända honom icke. Den enda duk från Paris som är med här, "Under mässan i Nôtre Dame" (Bild 2), återger i korets brungrå skymning hukade gestalter med nästan nordiska apparitioner. Om konstnärens vandringar bland Bretagnes fiskare och bönder berättar denna utställning intet. — Framkallade de måhända i Wilhelmsons fantasi hans likdanade typer, dem han, när han kände sig sin uppgift fullt vuxen, skulle ägna sin manngärning? —

Konstnären, som högt älskar det friska, idoga arbetets soldag, synes dock under sin första hemländska alstringsperiod ägna sin pensel åt att skildra den enkelt burna, sorglösa fattigdomens värld. Han gör det omedelbart, fritt från tendens och sentimentalitet i en serie interiörer från åren 1895 till 97. Där är den trovärdiga "Interiör" från ett bohussläskt fiskarhem (Bild 1), den tungsinta "Resignation": en fattig moder inför den sig sakta närmande döden med barnen vid hufvudgården, "Det sjuka barnet" (Bild 11) och "Trött". "I byhandeln" ger bygdens människor och kynne en flärdlöst uppfattad miljö. Nära till denna senare anknyter sig den i Göteborgs museum hängande interiören "Fiskarkvinnor bindande nät" samt "Väfverska", bärande årtal 1897.

Ett konstverk för sig är den lilla idyllen "Läsande gumma" (Bild 4), målad 1893. Som en spröd klang från ett åldrigt psalmodikon verkar ensemblen i denna tafla, i hvars dämpade, strimmiga dager dallrar en matt röd färgton som lyser upp torftigheten.

Ibland beger sig konstnären med sitt staffli ut i det fria, men det ser ut som om han först kommit härtill, då någon af de gamla han fäst sig vid flyttats från ett stilla hus till en ännu stillare ort. "Vid fädernas grafvar" heter utställningens tidigaste utskildring. Ännu är han allt för upptagen af intresse för människan under takåsen för att ha öppet öga för dem han möter på väg och strand; först vill han i hvarje fall grundligt ha studerat interiören i alla nyanser; han gör sig färdig härmed i "Väntan", "I kyrkan", det präktiga stugsittarparet, "De gamle", flere porträtt af unga flickor (Bild 6 och 10), "Ninni och mormor" (Bild 8) m. fl.

Med "Gårdens dotter" lämnar Wilhelmson emellertid så godt som helt skildrandet af innerlifvet; numera synes interiören intressera honom uteslutande såsom fond till det individuellt studerade porträttet, när detta alltså kan blifva något mera än blotta konterfejten. Med frisk entusiasm ger han sig nu till att skildra natur och friluftslif, vare sig han fram-

för sig har de gröna gårdsplanernas och åkrarnes folk i arbete eller hvila såsom i "Junikväll" (Göteborgs museum), hafvets arbetare å strandhällarnas solförgyllda armod, mellan leende stugor, vid kyrkan, eller han ser barnen på båt-bryggan. Grofhuggna, hårdnade, kantiga och färade drag blicka en oftast till mötes från dessa bilder, äfven hos de unga. Men lifsmod och stark förtröstan lyser också ur deras ögon, och det lugna förtroende, med hvilket de mött sin skildrare och vän, kommer också dessa taflores åskådare till del.

Mindre ofta öser konstnären uteslutande ur sin egen fantasi. Helst tryggar han sig till den lugna, sunda iakttagelsen, där verkligheten själf diktar för honom. Han är framför allt realist. Men när han ändå någon gång roar sig med att "dikta till" och drömma litet ut ur sig själf, kan det bli något så sagofint näpet som "Undine" (Göteborgs museum) eller den i all sin påtaglighet så trolska "Regnbågen".

Gärna går han också längs kajer och hamn, där de höga skeppen lasta eller sofva. Han målar en vik i solnedgångsglöd med ett enda skepp (Bild 3), om hvilket det tyckes nynna i strofen:

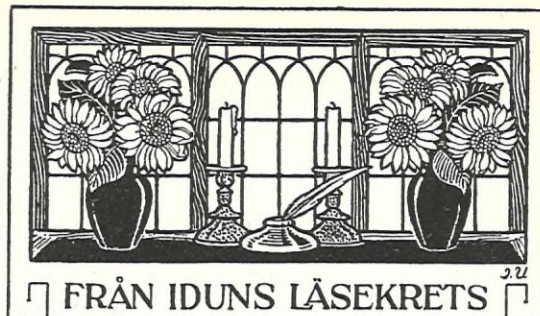
"Som skeppet det strålande
å vikens midt
i sommarens skymning" —

De senaste åren har Wilhelmson på konstnärlig forskningsfärd sökt ända upp till Ultima Thules yttersta gränser, till berg och sjöar i arktiska belysningar. Från Lappland stammar sålunda en härlig sommarnattsskildring, ett stort epos "Grufarbete", bergets trolska enslighet förnummen i "På Kirunavaara".

De intensivt brinnande färgerna i "Klar afton efter mulen dag" tala kanske mest utprägladt om en omvandling i konstnärens uppfattning. Borta är med ens allt det gråa, hvarje minne af tunga tankars töcken, allt medvetnare har kärleken till klarhet och klarhetens vackraste färger blifvit.

Sin höjd når denna färgglädje i skäridyllen "På berget" samt i bilden "Männen vid kyrkan" (Bild 7), tillkommen sistlidne sommar. Den förra är nu inom parentes sagdt förvärfvad af Göteborgs museum. Dukar bland de allra nyaste vittna om en förmående längtan att fånga själfva det slösande middagssolljuset öfver dansande vågor, båt och skär ("Fiskare"; Bild 5) — Ett vackert prof på hans förmåga som djurmålare utgör den lilla akvarellen "Arbetshästar" (Bild 9).

Genom en nyligen anordnad, ganska fullständigt retrospektiv utställning i Göteborg var det möjligt att bilda sig en uppfattning om Wilhelmsons hittillsvarande, trägna och betydande konstnärsgärning, särskildt om man supplerade med dukarna å Göteborgs museum, den grandiosa väggmålningen å Göteborgs stadsbibliotek och den i Stockholms nya posthus. Och man var i tillfälle att afläsa det uppbyggliga och starka vittnesbördet om en konstnär af äkta hemlandskynne, en fast, orubblig och sanningskär lifskildrare, en bärare och fostrare af en stark och lifskraftig svensk konst. I konstellationen af de lysande konstnärnamn, hvaröfver vi ha rätt att vara stolta, intar nu Carl Wilhelmson gifvet en plats.

"Moderstankar".

JAG HAR LÄST fru Euréns vackra verser "Moderstankar" i Idun och mina egna känslor under en liknande period af mitt lif afstucko så bjärt mot hennes. Jag är en ogift moder. Min första känsla var förtviflan, därefter en gränslös sorg och bitterhet mot den man, som öfvergaf mig i stället för att trösta och stödja. Sedan, då mitt tillstånd ej längre kunde döjljas, blef det härm och förakt mot de män, "bättre slödder", som ville bli delaktiga af min ynnest. Kanske Idun icke vill intaga dessa anspråkslösa rader, men det börjar ju nu ordas om de ogifta mödrarnas rätt. Jag är nu en gammal kvinna, två tiotal år ha förlutit sedan dess, men känslorna blekas nog inte af tiden, och jag tänkte: kanske min lilla skrivelse kunde bli till nytta för någon.

MARY.

Damer på resa.

II.

Venedig den 22 mars 1908.

DET ÄR VERKLIGEN riktigt svårt ibland för att behöfva lägga band på sina känslor för att hålla sig till sak. Att, i stället för att få tala om blå laguner, strålande vårsol, pittoreska gondoler, tvinga tankarna att återvända norrut. Allt har ju emellertid sin tid. Låt mig endast i förbigående tala om att jag sitter utan ytterplagg och skrifer dessa rader uppe på takterrassen till ett rum i Pension Aurora, där Ellen Key bott en längre tid, och att nedanför mig myllrar söndagsfria skaror på Riva degli Schiavon under en vårhimmel och en sol, som icke lämnar något att önska. Först här mötte oss våren. — Stockholm lämnade jag inhöljdt i väldiga snömassor i 6 graders kyla, och genom sagolika snötyngda skogar och öfver hvita fält gick färden till Helsingborg, där min reskamrat under flere dagar gladt sig åt att vid min ankomst få visa mig, hur vårligt de redan hade det i Skåne. Hennes hopp gäckades likväl. Snöstormen följde mig troget genom hela landet, och det var i snöyra och skarp sjögång vi gjorde färden öfver till Sassnitz.

Af praktiska rön under denna första färd har jag ej många att delge, då inga svårigheter alls möta på den välordnade routen. Jag tänker emellertid nu med saknad på våra behagliga tåg och uppmärksamma konduktörer, hvilka vägra mottaga drickspengar, äfven om de anlitas för allehanda uppdrag. Alltså, mina damer, lämnen allt hopp hemma om att utomlands bli hjälpta till rätta af konduktörer utan mutor och drickspengar.

Vid ankomsten till Berlin läto vi vår Träger bära ut våra saker till en droska, efter att först mot 25 pf. ha skaffat oss ett metallmärke, "Marke", med numret på vårt åkdon. I Berlin kan man utan fara lämna bäraren sitt "Gepäckschein", hvarefter han med förvånansvärd hastighet får ut det polletterade resgodset, om sådant medföres. Är detta stort och tungt, bör man ha valt sig en "Gepäckdroschke", på hvars tak bagaget uppstaplas. Men för all del, belamra er ej med onödiga kollin! Utomlands

Expedieras portofritt inom Sverige om rekvisition åtföljd af likvid insändes till Mästern Samuelsgatan 43, Stockholm

Iduns Mönsterafd.

Uppgif lifvidd (under armarne), midjevidd och kjollängd, erhåller Ni till Eder figur fullt tillförlitliga, moderna o. eleganta Pappersmönster.

Erhållas omgående till nedanstående pris inom Sverige: Bluslif 40 öre, Kjolmönster utan släp 50 öre, Prinsessklädning 75 öre, Reformdräkt 75 öre, Barndräktmönster 50 öre, Kragmönster (Pellerin) 50 öre, Kappmönster 60 öre, Nationaldräktmönster i kr.

få vi ej ett enda kilo fritt. Försök därför reducera era samtliga effekter till det, som kan få rum i kupén. T. ex. en större men ej alltför skrymmande kappsäck, en mindre väska för toalettsaker och en porte-manteau. Vid tillfälle skall jag lämna beskrifning på en särdeles praktisk modell till den senare.

— Då vi anlände till Hospiz S:t Michael, Wilhelmstrasse 34, blefvo vi underrättade om, att inga rum funnos lediga, hvilket ej förundrade oss, då vi redan visste, att man på detta mycket eftersökta logi måste beställa rum minst en vecka på förhand. Återstod alltså att uppsöka ett af de öfriga Hospizen, då vi alls ingen lust hade att ta in på ett stort, dyrbart hotell-Adresser hade vi flera och jag lämnar dem alla, emedan jag tror att alla Hospiz hållas väl: 29 Behrenstrasse och 27 Mohrenstrasse — båda dessa med lika centralt läge som S:t Michael. Vidare finns ett vid Oranienstrasse 104 och åter ett annat vid Holzgarten 27.

Som vi emellertid voro trötta, föreföll oss utsikten att kуска kring Berlins gator vid en så sen timme icke vidare inbjudande. Därför togo vi in i ett litet, nytt privathotell i huset bredvid S:t Michael. Jag har allt skäl att varmt rekommendera det. Det heter Hotell Wittelsbacher Hof, Wilhelmstrasse 35. I Berlin gå husnumren i följd på samma sida. Ett riktigt vackert och komfortabelt rum för två personer får man där för 6 mark om dagen. Man måste dock förbinda sig att dricka kaffe på hotellet på morgonen till ett pris af 1 mark. Andra mål serveras alls ej.

Därför vill jag här lämna uppgift på några matställen, hvilka förefallit mig goda, och nämner då först en Weinstube vid Werderscher Markt nr 4. Värden heter Kühn. Fem rätter mat och 1/2 flaska godt vin för 3 m. 50. Ett röfvarpris — inte sant? Vinet är emellertid obligatoriskt. Denna Weinstube ligger bra till, om man en dag besökt Nationalgallerierna. Dessa äro i förbigående sagdt öppna mellan 9—5, dock icke måndagar.

Ändå mycket billigare äter man emellertid på en Bierstube, till exempel hos Printz, Friedrichstrasse 165, hörnet af Behrenstrasse. En vacker, stor lokal, där man får en köträtt för 50 pf., den obligatoriska ölsejdeln för 30 pf. och bröd gratis. Detta nämner jag, emedan man i Österrike öfverallt får betala brödet.

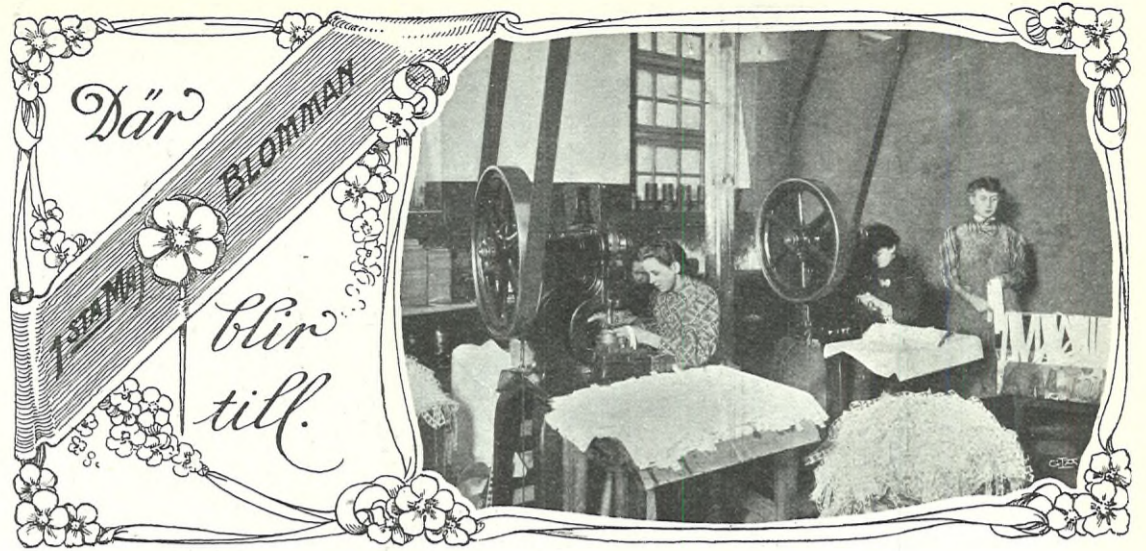
Om man dricker kaffe med smör och bröd på morgonen, äter ett ordentligt mål midt på dagen, kan man mycket väl om aftonen nöja sig med ett par små bröd — de äro så utmärkta i Berlin — och litet kallskuret, en kaka choklad eller en burk marmelad, som man köper med sig hem.

En annan utmärkt Bierstube är den, som tillhör Nürnberger Hof, Friedrichstrasse 180. Obs! Den har en annan ingång än hotellets finare restaurant.

Som alla icke ha smak för att föra bohémeliv på resor, utan måste bibehålla sina hemvagnar för att finna sig väl, vill jag också nämna en förträfflig pension, som, också den, ligger mycket centralt. Pension Ludwig, Markgrafstrasse 39—40. — — —

Poliser finnas i legio i den strängt disciplinerade kejsarstaden vid Spree. De ge merendels villigt råd och anvisningar, fast jag ingalunda vill ha sagt, att de alla äro väl underrättade.

Så frågade jag en polis förgäfvades efter Hauptpostamt, då det begaf sig, att jag hade blott få steg fram till målet. Dessa Berlins poliser gå icke på långt när i belevadt sätt, hjälpsamhet och sakkunnighet upp mot Wiens. Deras uniform är också skäligen tarflig. — —

FÖRSTAMAJBLOMMAN UNDER TILLVERKNING. MASKINARBETET.

DET ÄR ÅTER VÅRTID, och den väna vårdrottningen kommer som alltid eskorterad af sippors, violers och vifvors garde. Bland dessa förårets vackra förstlingar är det särskildt en, på hvilken vi ännu en gång vilja rikta alla blomsterälskares uppmärksamhet, nämligen Första Majblomman. Hon har vuxit upp ur människokärlekens mark, och hon besitter den sällsamma kraften, att om alla bära henne i sitt knapphål på första maj, bidrager hon till lindrande af sjukdom och nöd i vårt land. Hon är vårens sändebud och i denna sin egenskap bringar hon glädje och hopp till människorna.

Idén till Första Majblomman väcktes i Göteborg föregående år och hon spriddes då i många tusen exemplar à 10 öre stycket. Inkomsten anslogs till tuberkulosens bekämpande, särskildt bland barnen. Idén har nu vuxit ut så att i år mellan 40 och 50 städer anslutit sig till Majblommans riksförbund. Här i Stockholm har i dessa dagar en kommitté med den energiske filantropen direktör Claës Virgin som drifvande kraft tagit saken om hand, och med kännedom om stockholmarnes beredvillighet, då det gäller ett godt och behjärtansvärdt ändamål, torde Majblomman på den afsedda dagen komma att pryda hvarje medborgares bröst.

Vi meddela här ett par bilder från Majblommans fabrikation i Göteborg. Densamma ledes af bokförläggaren direktör Hugo Brusewitz, och framställa vi dels maskinarbetet, där vi se hur blomman stansas ut ur långa remsor samt i en stämpel får sin relief, och vidare handarbetet, d. v. s. blommans förpackande i kartonger för att gå ut i världen och sprida hälsa och glädje.

FÖRSTA MAJBLOMMAN UNDER TILLVERKNING PÅ FABRIKEN I GÖTEBORG. HANDARBETET. OLGA RINMAN FOTO.

Ja, det ingår ju alls icke i min plan att beröra annat än rent praktiska ting i dessa resebref. Jag vill blott i förbigående nämna, att Berlins gator företedde en mycket lifligare och värlikare aublick än hvad Wiens gjorde, då vi anlände dit. Särskildt frapperades jag af Berlins talrika automobiler, deras långt in på natten och väl upplysta gator samt af det lifliga nöjeslifvet på restauranter och kaféer. — — Så gick färden vidare söderut. Med saknad afstodo vi från ett uppehåll i Dresden, och efter att ha genomlat det vackra sachsiska Schweiz, anlände vi sent på aftonen till Wien.

GABRIELLE RINGERTZ.

Ett viktigt riksdagsbeslut.

LAGEN OM CIVILÄKTENSKAP har nu antagits af båda kamrarna med en enighet, som betygar, att våra lagstiftare funnit tiden för reformen inne. Visserigen återstår ännu kyrkomötets sanktion, innan lagen kan bli verksam, men det finnes ingen anledning befara någon sanktionsvägran, eftersom reformen vunnit förespråkare äfven på högkyrkligt håll. Det nu fattade beslutet innebär alltså rättighet för enhver medlem af vår statskyrka, som så önskar, att erhålla borgerlig vigsel. Hittills har detta, som bekant, endast kunnat förekomma, när endera eller bägge parterna icke bekant sig till den lutherska läran. Bestämmelsernas närmare innebörd återfinnes i artikeln "Våra äktenskapslagar" i Idun nr 8 för i år.

Sveriges på en gång elegantaste och mest användbara modejournal för hemmen. /

Iduns Modellkatalog

Fyra rikhaltiga säsonghäften årligen. Koloreradt omslag. Prenumerationspris 2.20 för helt år — 60 öre pr häfte.

Oumbärlig för alla sömmerskor och alla hem. / / /

Nu är tid att prenumerera.

Från scenen

NÄR TVÅ MÄN slitas om en kvinna, går det merendels galet på ett eller annat sätt. Det kan komma till blodsutgjutelse, om vederbörande äro s. k. naturmänniskor, hvilkas känslor sakna melantoner och hvilkas idélif befinner sig på det primära stadiet.

I sin skulpturgrupp "Bältespännare", som det numera ej kan falla någon in att ägna en tanke, där den står i planteringen vid Nationalmuseum, har Molin i konstnärlig form framställt en dylik fejd på lif och död om det åtrådade föremålet, hvilken fejd slutar relativt illa, enär såväl maken som vännen stanna på valplatsen, så att kvinnan blir änka.

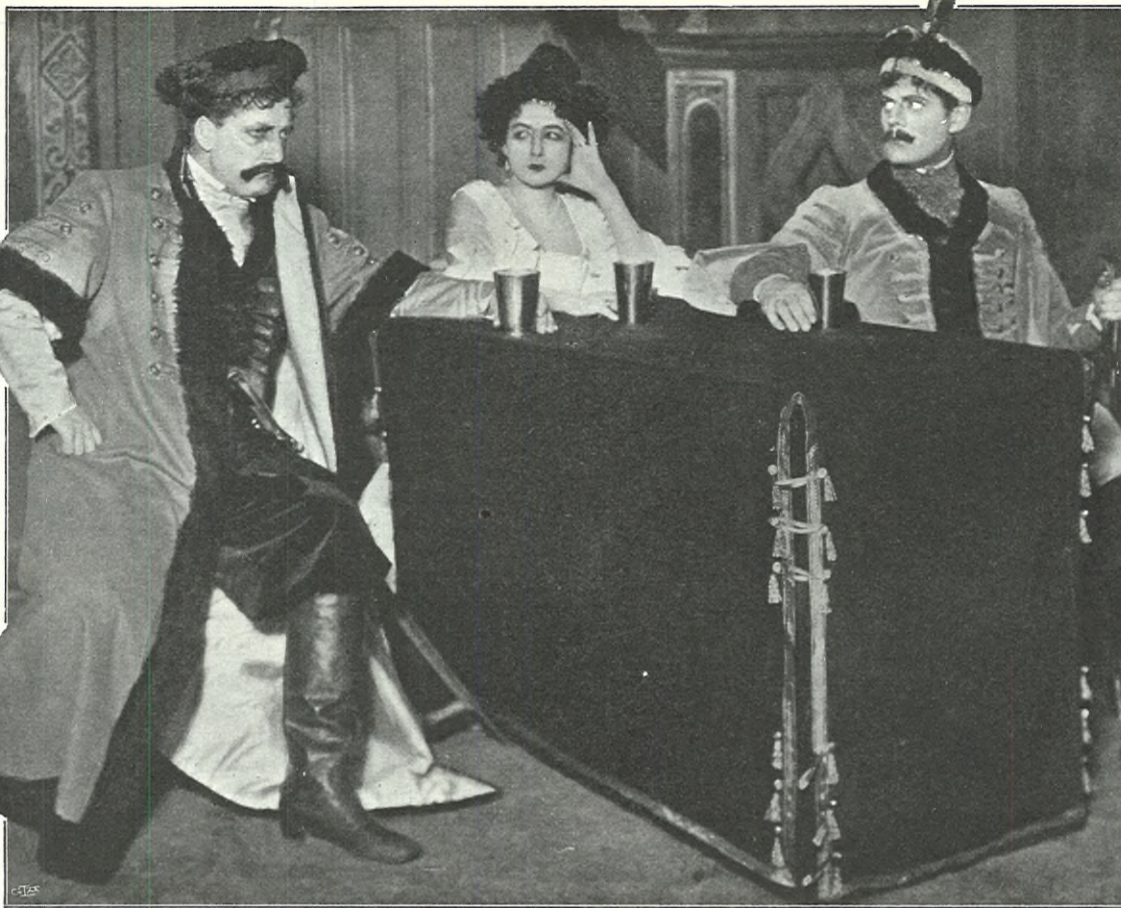
Men oakadt den mycket ålderstigna historien fortfarande upprepas på vissa håll, varieras den dock af nutiden i betydligt mildare form, hvaraf följer, att diktarne göra likaledes.

Det senaste exemplet är Shaws komedi "Candida" på Dramatiska teatern. Candida är prästfru och en från början till slut intagande kvinnotyp, öm, redbar, vidsynt, sinnesvarm och begåfvad med denna milda ironi, som afslöjar männens lyten utan att sära dem alltför djupt.

Hennes make prästen, som är en ypperlig religiös talare, ifrig sanningsvän och för öfrigt i mångt och mycket ett stort egoistiskt barn, älskar sin hustru på det enda sätt sådana män kunna älska en kvinna, d. v. s. de taga mera än de gifva, fast deras förmåga af själfbedrägeri försäkrar deras samveten om motsatsen. Den andre vädjaren till prästfruns gunst är en ung poet af det slag, som går med det röda äfventyret i bröstfickan och som med hänförelse underkastar sig att rengöra den älskades lampor och skala hennes lök, i hopp att med henne nå den stora kärlekens ordlösa lycksalighet.

Det är ljungande lidelse, skärande hån och blodigt gyckel i det sätt, hvarpå de båda männen täfla om äganderätten till den älskade, och älskådaren vet ibland ej hvar hållpunkten är att söka. Emellertid leder författaren, obekymrad om alla invändningar mot hans skildrings osannolikheter och sicksackformiga förlopp, sin hjältinna till det slutliga afgörandet, som blir att hon behåller sin make, hvars svaghet ej kan undvara stödet af hennes mjuka och dock starka själ, medan den eldige poeten får gå.

Historien är som sagdt fylld af Shaws hänsynslösa kvickhet, mot hvilken svarar en scenisk tolkning, som, om ej hörande till de bästa, dock är partiellt värdefull. Herr de Wahls poet kommer nog förfat-

GERHART HAUPTMANN'S "ELGA" PÅ SVENSKA TEATERN. GREFVE STARSCHENSKI (HR SVENNBORG), ELGA (FRU BOSSE), OGINSKI (HR VINGÅRD). A. BLOMBERG, FOTO.

tarens teckning närmast, ty här sammansmälta begabberi, allvar och känslolinnerlighet till en utmärkt konstnärlig totalbild. Hr August Palmes prästtyp är på det hela duktigt genomförd, hvaremot fröken Borgström, hvars begåfvning icke lämpar sig att ge full vederhäftig-

FRU MANDA BJÖRLING SOM DROTTNING KRISTINA. A. BLOMBERG FOTO.

och estraden

het åt en modersöm kvinnonatur sådan som Candidas, tvingas att stå något på sidan om uppgiften. En rätt lustig bifigur är fru Sandells maskinskrifverska.

Ludwig Anzengrubers österrikiska bondekomedier "Samvetets mask", förut utan framgång spelad på Östermalmsteatern, har ej heller nu, vid framförandet på Dramatiska teatern, lyckats sätta sig fast i publikens medvetande, ehuru utförandet

denna gång stod på en ojämförligt högre nivå. Hr Personnes bondetyp och fröken Margit Torsells Horlacher-Lisa voro

hvar i sin art prof på utmärkt skådespelarekonst. Styckets värde som folkligskildring från Tyrolen må vara verifieradt af litteraturhistorien i aldrig så öfvertygande ord — flyttadt ur sitt land, beröfvadt sitt karaktäristiska språk tynges det ned af sin omständlighet och blir tråkigt.

Om Anzengruber alltså ej lyckades fånga en nordisk publik med sin folkliga dikt, har Gerhart Hauptmanns drömspel "Elga" på Svenska teatern i stället vunnit en framgång, som icke är efemär. Den med skräckens och brottets stämning mättade kärlekssagan om grefve Starschenski och hans sköna trolösa hustru Elga, hvilken i lön älskade sin kusin Oginski, har af diktarne gjorts till ett gripande drama, fyllt af nattmörk poesi och stark dramatisk spänning. Fränsedt det obehöfliga i att inpassa handlingen i ramen af en dröm, i stället för att låta den tala för sig själf, är skådespelet skrivet med beundransvärd fasthet och knapphet.

Till detta kommer ett på alla händer konstnärligt utförande, fullt af lif och karaktär. Hr Svennberg utvecklar som den bedragne maken hela styrkan af sin märgfulla talang, fru Bosse har fått ett stålfast grepp på den af het lusta behärskade Elga, som obekymrad om moral och ansvarskänsla endast följer sin drifts lockelse, och hr Vingårds älskare är manlig och lidelsefull. Den i dagarna ingångna förlofningen mellan de båda sistnämnda artisterna ökar

naturligtvis än mera publikens intresse för deras spel. Förpjäsen "Paracelsus" af Arthur Schnitzler är likaledes en dramatisk godbit. Dess klingande vers är ledigt återgifven i svensk tolkning af hr Gunnar Klintberg, som själf utför den undergörande läkarens roll på ett illusoriskt sätt, förträffligt sekunderad af fröken Rosén, hr Arehn m. fl.

Beträffande "Amatörtjufven" på Vasateatern lefver densamma

LANOLITA-TVÅLEN.

Ferd. Mühlens', 4711, Köln,
tillverkning,

är i kvalitet fullt jämförlig med en dyrbar toilette-tvål, men kostar på grund af den enkla förpackningen dock endast 35 öre per tvål à 120 gram.

ROBERT DINESEN.

Londonskribenter, som tillverka dramatiska fabriksmässigt och förtjäna grofva pengar på rörelsen. Som den danske gästens fullt värdige motspelare står hr Hedlund, hvars humoristiske bof är strålande rolig. De öfriga rollerna, tröstlöst schablonmässiga, spelas som man spelar i slutet af säsongen, då läxorna blifvit genomtraggade till leda och allt hvad teaterintresse heter är stad i upplösning inför den anstormande sommaren.

På Intima teatern går Strindbergs "Drottning Kristina" eller gick åtminstone ännu, då detta skrefs.

Denna scens ende författare, dess direktör och artister synas vara en grupp trotsare, som hvad de än fela i och piskas för förtjäna beundran för sin ståndaktighet. Men att spela "Drottning Kristina", ett öfveranstängt författaren hafsverk, är uteslutande dumdrigt och kan ej främja teaterns sträfvan, de uppträdande må vara aldrig så besjälade af sina uppgifter och aldrig så fast öfvertygade, att *allt*, som stammar från det Strindbergska snillet, är stort. Författarens dramatiska produktion lär ju alltjämt flöda lika ymnig, hvarför bottensatsens grums, åtminstone ännu på en tid, ej borde behöfva tillgripas.

Folkteatern har fullt hus om aftnarne. Det är göteborgarnes nyårsrevy "Storsten eller

uteslutande på hr Robert Dinesens danskt smidiga återgifvande af hufvudrollen. Det är denna finslipade och i hvarje moment vakna teaterkonst, som kan förgylla snart sagdt hvad skräp som helst. Och hr Dinesen gör det. Han offerar med största kallblodighet, kväll efter kväll, sin betydande talang på detta machverv af ett par näriga

Göteborgssystemet i Grönköping", framförd af direktör Axel Engdahl och hans sällskap, som åstadkommer denna rusning. Revyn ger heller inte Norlanderprodukterna efter i roliga typer och slagfärdiga kupletter, och utförandet är på några händer mästertligt. I nr 4 af Idun för i år meddelades en scenbild ur det glada Göteborgsopuset.

Vårt musiklif har nu under någon vecka karaktäriserats af en viss stilje, för öfrigt nödvändig efter den lifliga omsättningen af tonkonstnärer, som ägt rum i våra torftiga konsertsalar.

För närvarande är Operan det mest lifaktiga af våra musiktempel. Det har ni väl märkt för öfrigt? Men det har hvarken varit Mozart, Beethoven eller Wagner, som denna gång lockat lyssnarnes öron, utan artisterna själfva, från sängarkungen och revolutionsmannen med Don Juans-laterna ned till den yngsta baletteleven. Operans nye chef har nämligen visat sig vara en man med egen vilja äfven inom sänggudinnornas lokal. Den store barytonisten försökte, sin vana likmätigt, sjunga principalstämman och hota med både Finland och Ryssland, men chefen öfver åtta teatrar var honom situationen vuxen, och från ett larmande furioso öfvergick man till ett smekande adagio.

Inom hofkapellet ha också disharmonierna funnit sin naturliga upplösning, och dansöserna blicka leende mot Ranft och hoppas att få dansa på rosor.

Af allt detta väntar man sig följdrigt en utmärkt operasäsong nästa år: omväxlande, af nyheter uppfriskad repertoar, konsträrligt samspel, en vacker regie m. m. Och han, man nen, som frälst operainstitutionen från ondo, räknar på publikens lefvande intresse för tondramats konst och på kritikens rättvisa och sympati.

Helt visst räknar han ej fel.

Maria Bebådelsedag voro "Orfei drängar" här och sjongo in våren medels en matiné i Musikaliska akademien. Det är alltid "Frühlingserwachen" öfver Stockholm en sådan dag: sol genom bristande skyar, snurrande isflak på strömmen, Ijumma fläktar, folkvimmel, klasar af röda gummiballonger i gathörnen och en smula sorglöshet i sinnena, och till allt detta passar den friska studentsången, med sina tenorers lyriska skärhet och basarnas mörka klanger.

Programmen undergå föga förändring från det ena året till det andra, de innefatta i stort sett samma kända vårdityraber, stridsånger och dryckesvisor, uppblandade med ett eller annat nytt nummer. Vid denna konsert hade Ivar Hallströms melodiska men en smula flacka kantat "Uppsala minne", till ord af Oscar Fredrik, tagits med för att högtidlighålla minnet af den nyligen bortgångne fursten och skalden.

Utom ytterligare en, som alltid intressant, Beethovenafton af Wilhelm Stenhammar och en orgelkonsert af vår skicklige orgelspelare direktör Albert Lindström med ett väl valdt program af klassisk och modern orgelmusik, har Emil Sjögren gladt de talrika vännerna af sin välljudsrika lyra med en musikafon, vid hvilken några af hans fagraste sånger samt ett par af hans bästa piano- och violinsonater kommo till utförande genom fru Dagmar Möller, fröken Märtha Ohlson, och den franske violinisten A. Mangeot samt komponisten.

Emil Sjögren är vår inhemska tonkonsts svärmiske trubadur, föga nationell, men med ett rikt svällande sängarhjärta, som hämtar sina inspirationer från olika delar af världen och som likt lärkan och näktergalen sjunger för sångens skull. Det är därför hans toner ha vunnit så många lyssnare.

ARIEL.

LINGON

Safter innehålla ej konserveringsmedel såsom Salicylsyra etc. ej håller andra främmande tillsatser, hvaran vi kunna garantera ärade kunder en absolut ren naturvara.

Inspektör: Prof. G. LAGERHEIM
Guldmedaljer:
Norrköping 1906. Lund 1907.

KÖKSALMANACK

Redigerad af ELISABETH ÖSTMAN
Inneh. af Elisabeth Östmans Husmöderskurs i Stockhlm.

FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 12—18 APRIL 1908.

SONDAG. Frukost: Smörgåsbord; stekt köttpudding (rester från lördag); ägg; mjölk; kaffe eller te med gifflar. Middag: Sparrispuré; färserade filéer med kräftsås; stekta ripor med fransk potatis; biskvittarta.

MANDAG. Frukost: Smörgåsbord; bräckt skinka med ägggröda, mjölk; kaffe eller te. Middag: Blomkålspuré med ostsmörgåsar; kokt sik med stufvad potatis; kaffe eller te. Middag: Stekt svinfilé med ryska ärter; semlor med mjölk.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; ägg med skinksås; mjölk; kaffe eller te. Middag: Grytstek med legymer; giftas.

TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord; rissoler af oxstek (rester från onsdag); smör; mjölk; kaffe eller te. Middag: Ärtor med fläsk; tunna pannkakor med sylt.

FREDAG. (Långfredagen.) Frukost; Smörgåsbord; kotletter af kalffärs med brynt potatis; mjölk; kaffe eller te.

Middag: Oxsvanssoppa; kokt lax med holländsk sås; ris à la grotte.

LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord; laxmajonnäs (rester från fredag); mjölk; kaffe eller te. Middag: Kokt fläskkorf med stufvade turska bönor; smörgåspudding.

Färserade filéer af slätvar (f. 6 pers.). 1 1/2 kg. slätvar, 1 msk. salt, 1 tsk. ättika.
Fiskfärs: 1/2 kg. gädda (210 gr. skrapadt fiskkött), 125 gr. godt smör, 20 gr. hvetemjöl, 1 1/2 dcl. tjock grädde, 1 ägg, 1 äggula, 1/2 msk. salt, 1 knifsudd hvitpeppar, 1 tsk. socker, kräftstjärtar eller tryffel.
Till kokning: 2 msk. smör (40 gr.), 1 1/2 lit. fiskbuljong kokt på hufvud och ben af slätvaren, 2 dcl. fransk vin.

Till garnering: Kräftstjärtar eller tryffel, champinjoner, persilja.
Beredning: Fischen rensas, sköljes väl, torkas med en fiskhandduk och skäres längs efter i fyra filéer med en spetsig knif. Skinet bortskäres, nätt, så att filéerna ej skadas, hvar efter dessa bultas försiktigt med en fuktig klud. Filéerna sköljas, ingnidas med salt och ättika och få ligga 2 tim. på hufvud och ben kokas buljong.

Till färsen urtages gäddan, sköljes jes väl och torkas med en fiskhandduk. Den fläkes och fiskköttet skrapas fint, intet fjäll eller ben får medfölja. Fiskköttet blandas med smöret och massan stötes i stenmortel, tills den är fin och sammanhängande. I ett fat blandas mjölet, grädden, äggen och kryddorna. Denna blandning inarbetas matskedsvis i färsen, som bör arbetas omkr. 3/4 tim. Filéerna torkas ånyo med en duk och putsas, så att de få vacker form, betäckas med ett 2 cm. tjockt lager fiskfärs. I färsen instickas några kräftstjärtar eller tryffelbitar.

En långpanna smörjes med kallt smör, fiskfiléerna läggas och betäckas med ett smörbestruket papper. Fiskbuljongen ihålles försiktigt jämt vint, och filéerna få sakta koka ofvann på spisen omkr. 10 min. De upptagas med halslefl och uppläggas på bruten servet samt garneras med kräftstjärtar eller tryffel, små frästa champinjonhatar och persilja. Till fisken serveras holländsk- eller fransysk sås.

Anm.: På samma sätt kunna sjötunga och gös anrättas.

Biskvittarta (f. 12 pers.). 425 gr. sötmandel, 8 bittermandlar, 425 gr. strösocker, 4 äggwhitor.
Till garnering: Frukt eller gelé.
Beredning: Mandeln skällas, tor-

VÄRGÅRDA
(Kungl. Hofleverantör)

HAFREGRYN • HAFREMJÖL

Vid beredningen bortslipad icke — såsom ofta sker för att gifva grynen hvitare färg — den gulaktiga, näringsrika proteinhinnan. Genom bevarande af denna blifver gröten mera näringsrik, fäsmakande och fast (ej lös och slemmig).

Obs. Den extra kvalitén i paketerna

kas i ugnen och drifves genom mandelkvarn. Den stötes därefter i stenmortel mycket fint tillsammans med sockret och äggwhitor. En plåt skuras och smörjes med matolja, hälften af degen utbredes därpå till en rund botten. Resten af degen tryckes genom sprits i rutor öfver botten, och tårtan gräddas i svag ugnsvärme omkr. 1 tim. Då tårtan kallnat, fylles rutorna med olikfärgad frukt eller gelé.

Stekt svinfilé (f. 6 pers.). 1 3/4 kg. svinfilé, 2 msk. smör (40 gr.), 2 tsk. salt, 1/4 tsk. hvitpeppar, 4 kkp. buljong, eller vatten.
Sås: 1 msk. smör (20 gr.), 1 1/2 msk. mjöl, köttjus, 1 1/2 dcl. tjock grädde, salt, hvitpeppar, (socker).
Beredning: Filéen putsas och tvättas med en duk doppad i hett vatten. En stekgryta upphettas långsamt, smöret brynes däri och filéen nedläggas att brynas väl på alla sidor samt saltas och peppras. Den kokande buljongen påspädes litet i sänder, och filéen får steka omkr. 1 1/2 tim. Den upptages, skäres i tunna skifvor, som uppläggas på varmt serveringsfat och garneras med ryska ärter eller legymer. Till saßen fräses smör och mjöl, den silade* och skummade köttjus och grädden påspädes litet i sänder. Såsen får koka 10 min. samt afsmakas och serveras i särskild sässkål.

Ryska ärter (f. 6 pers.). 1 hg. ryska ärter, 3/4 lit. vatten, 1 tsk. salt, 2 msk. smör (40 gr.).
Beredning: Ärtorna rensas, sköljas och läggas i blöt, dagen innan de skola anrättas, för att svälla. De påsättas i samma vatten att koka mjuka,

då det kalla smöret nedröres och ärtorna afsmakas med saltet.

Grytstek (f. 12 pers.). 4 kg. innanlår eller fransyska, 2 hg. späck, 4 msk. smör (80 gr.), 1 msk. salt, 2 lit. svag buljong eller vatten, 6 kryddpepparkorn.
Sås: 2 msk. smör (40 gr.), 3 msk. mjöl, köttjus, 1 dcl. tjock grädde, 1/2 tsk. socker.
Beredning: Köttet bultas lätt och tvättas med en duk doppad i hett vatten. Det späckas därefter om så önskas. En stekgryta upphettas långsamt, tills den blir rykande het, då steken lägges och brynes hastigt på alla sidor (den vändes med två träskedar), hvarefter smöret tillsättes jämte saltet. Vätskan, som bör vara kokande, påspädes litet i sänder och kryddorna lägges. Köttet får därefter steka färdigt med tätt slutet lock omkring 4 tim., vändes ett par gånger under stekningen, samt öfverröses ofta. Till saßen silas och skummas köttjusen väl. Smör och mjöl sammanfrättas, köttjusens påspädes litet i sänder och saßen får koka 10 min., hvarefter grädden tillsättes och saßen får ett uppkok. Den afsmakas med socker och peppar och salt, om så behöfves.

Oxsvanssoppa (f. 6 pers.). 2 små oxsvansar, 3 msk. smör (60 gr.), 2 chalottenlårer, 2 morötter, 1 liten knippa persilja, 3 lit. svag buljong, 1 msk. potatismjöl, salt, hvitpeppar, 3 msk. sherry, 1 msk. tomatpuré.
Beredning: Oxsvansarna tvättas med hett vatten och huggas i stycken med hett lederna. Smöret brynes i en kastrull jämte de skalade lökarna, de ansade morötterna och persiljan. Svansbitarna läggas och få bryna tillsammans med rötterna omkr. 2 tim. Buljongen tillsättes och köttet får koka 3 tim. eller tills det med lätthet lossnar från benen. Det upptages, sopas, silas, skummas väl och afredes med potatismjöl, hvarefter den får ett godt uppkok. Den afsmakas med kryddorna, sherry och om så önskas med litet tomatpuré. Svansbitarna läggas för att blifva varma och serveras i soppan.

Ris à la grotte (f. 6 pers.). 1 kkp. arakanarigrryn, 1 1/2 lit. oskummad mjölk, 1 liten kkp. strösocker, 1 msk. vaniljsocker, 6 dcl. tjock grädde, 6 blad gelatin.
Beredning: Risgrynen skällas i hett vatten. Mjölken kokas upp, grynen lägges och få koka, under rörning till en tjock gröt, som slås upp att

SOLO-KÄFFE
från
A. B. Malmö Kaffekompani.
H. M. Konungens Hofleverantör.

Magnetiskt förädladt enligt svensk patentet n:o 20016 är
det bästa, renaste och drygaste
JAVA-KÄFFE

som finnes i marknaden och säljes i femton olika Javablandningar i rikets förnämsta Kaffe- och Speceriaffärer

kallna. Då tillsättes sockret, vaniljsockret, den till hårdt skum slagna grädden, samt det sköljda och i 2 msk. varmt vatten upplösta gelatinet, som bör vara väl afsvolnad, annars sjunker det till botten af puddingen. Massan hålles i en vacker bleckform (förut sköljd med kallt vatten och beströdd med strösocker) och ställes på kallt ställe att stelna. När puddingen skall stjälpas upp, doppas formen hastigt i varmt vatten. Den serveras med jordgubbsaft eller vinbärsgelé.

Smörgåspudding (f. 6 pers.). 7 tvåöres mandelbröd, 1 1/2 msk. smör (50 gr.), 1 ägg, 3 kkp. god mjölk, 3 kkp. äppelmos.
Till äggstanningen: 3 ägg, 2 dcl. tunn grädde, 2 dcl. mjölk, salt, socker.
Till formen: 1/2 msk. smör (10 gr.), 2 msk. stötta skorpor.
Beredning: Mandelbröden klyvas och på ena sidan bredes smör. Ägget vispas med mjölken och häri blötas bröden väl, men få ej falla sönder. En pajform smörjes med smör och beströms med stötta skorpor. Formen beklädes på botten och kanterna med smörgåsar (med smörsidan upp), — därpå lägges ett hvar äppelmos, så åter smörgåsar, därefter resten af äppelmosen och sist resten af smörgåsarna. Äggen och mjölken sammanvispas och äggstanningen afsmakas med litet salt o. socker samt hålles öfver puddingen. Socken samt hålles öfver puddingen. Enas insättes i ordinär ugnsvärme att grädda, tills den fått en vacker gulbrun färg. Puddingen serveras afsvolnad, med vispad grädde.

